

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 1

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-400-4 (tom 1)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk , Współpraca gospodarcza na pograniczu polsko-czeskim – aspekty przestrzenne i instytucjonalne.....	13
Marzena Adamczyk , Rola Rady Stabilności Finansowej w zapobieganiu kryzysom finansowym.....	24
Eric Ambukita , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim	33
Anna Barwińska-Małajowicz , Absolwenci szkół wyższych w kontekście (nie)dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców. Analiza porównawcza na przykładzie wybranych regionów w Polsce i Niemczech	43
Zbigniew Bentyn , Kryzys polityczny i jego logistyczne konsekwencje dla międzynarodowej sieci dostaw	54
Zbigniew Binek , Minimalizacja kosztów wprowadzenia euro w Polsce – doświadczenia krajów wchodzących do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz rozwiązania własne	64
Joanna Bogolębska , Doświadczenia gospodarki światowej ze stanami globalnych nierównowag płatniczych w kontekście ich kryzysogenności.....	74
Jarosław Brach , Pozycja polskich międzynarodowych drogowych przewoźników ładunków na europejskim rynku drogowego międzynarodowego transportu towarowego – przyczyny sukcesu	85
Magdalena Broszkiewicz , Kreowanie wartości dla akcjonariuszy jako instrument rozwoju i kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej współczesnych rynków kapitałowych.....	105
Dominika Brzęczek-Nester , Pozycja konkurencyjna polskiego przetwórstwa przemysłowego w kontekście wyników handlu zagranicznego w latach 2006-2011	115
Katarzyna Brzozowska , Wpływ kryzysu finansowego na otoczenie regulacyjne biznesu we Włoszech	125
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> jako instrument zarządzania płynnością finansową w transnarodowych korporacjach	135
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA jako alternatywna forma integracji gospodarczej. Z perspektywy krajów postkomunistycznych	144
Anna Chrzęściewska , Determinanty rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Indiach.....	157
Anna Czech , Kryzysy energetyczne we współczesnym świecie	167
Wioletta Czemiel-Grzybowska , Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Europie w warunkach kryzysu	175

Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Polityka antykryzysowa Federacji Rosyjskiej na obszarze Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej	184
Małgorzata Czermińska , Swobody rynku wewnętrznego oraz wspólna polityka konkurencji Unii Europejskiej a konkurencyjność przedsiębiorstw...	195
Małgorzata Domiter , Znaczenie globalnych reguł prowadzenia wymiany handlowej ze szczególnym uwzględnieniem KNU dla krajów rozwijających się	208
Jerzy Dudziński , Uwagi o działalności inwestorów finansowych na rynkach towarowych.....	223
Bartosz Fortuński , Czy energetyka światowa integruje się z założeniami polityki energetycznej Unii Europejskiej?.....	234
Elżbieta Golemska , Nowe metody zarządzania logistyką międzynarodową w procesie umiędzynarodawiania polskich przedsiębiorstw	244
Eugeniusz Gostomski , Proces tworzenia unii bankowej w krajach Eurolandu	256
Małgorzata Graćik-Zajackowski , <i>Fair trade</i> : szansa czy zagrożenie dla rozwoju krajów Południa?	267
Tomasz Gutowski , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako główny sposób inwestowania korporacji transnarodowych w Polsce	277
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , Od uniwersytetu średniowiecznego do uniwersytetu trzeciej generacji	287
Rafał Hryniewiecki , Dyplomacja energetyczna – pomiędzy teorią a praktyką	298
Małgorzata Janicka , Liberalizacja przepływów kapitałowych wobec ewolucji międzynarodowego systemu walutowego	308
Anna H. Jankowiak , Japoński model komunikacji biznesowej a otwarcie japońskiej gospodarki na globalizację	319
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Zmiany na lokalnych rynkach pracy województwa podkarpackiego w aspekcie przeobrażeń trójsektorowej struktury zatrudnienia	327
Dorota Jarema , Odpowiedź ASEM na światowy kryzys finansowy	337
Bohdan Jeliński , Fundamentalne konsekwencje kryzysu gospodarki globalnej	346
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , Kryzys finansowy 2008 – analiza percepcji kryzysu przez społeczeństwo europejskie	357
Barbara Klimas , Kryzys państwa opiekuńczego i trudności w ograniczaniu społecznych funkcji państwa	368
Artur Klimek , Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych z krajów wschodzących do Polski	378
Karolina Klupś , Przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Ukrainie oraz ukraińskich inwestycji zagranicznych w latach 2004-2013	388
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Wpływ kryzysu na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw polskich	400
Agnieszka Konopelko , Polityka Unii Europejskiej wobec krajów regionu Kaukazu Południowego w kontekście globalnego kryzysu finansowego ..	410

Radosław Koszewski , Wykorzystanie zbiorów rozmytych w selekcji kandydatów do aliansu	421
Patrycja Krawczyk , Wpływ kryzysu rynków finansowych i bankowych w XXI wieku na ocenę ratingową wybranych państw	429
Anetta Kuna-Marszałek , Budowa powiązań nauki z biznesem – przegląd badań.....	439
Jarosław Kuśpit , Efekty ekonomiczne Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej wobec państw Europy Wschodniej w okresie kryzysu gospodarczego	450
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Kraj pochodzenia produktu we współczesnej gospodarce.....	459
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innowacyjność a konkurencyjność międzynarodowa polskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wyniki badań.....	469
Marek Maciejewski , Wiarygodność kredytowa państw w obliczu kryzysu finansów publicznych	480
Agnieszka Majka , Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego.....	493
Dominika Malchar-Michalska , Międzynarodowy handel zbożem w krajach o niskim dochodzie i deficycie żywnościowym w obliczu światowego wzrostu cen żywności w latach 2006-2011	502
Arkadiusz Malkowski , Rola zarządzania strategicznego w budowaniu konkurencyjnego regionu transgranicznego na przykładzie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013	513
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Creating a competitive region on the example of Pomerania Euroregion	523
Witold Małachowski , Polityka antykryzysowa Niemiec a integracja europejska	533
Jakub Marszałek , Emisja obligacji zamiennych w warunkach światowego kryzysu finansowego	545
Grzegorz Mazur , Nowy kształt powszechnego systemu preferencji celnych Unii Europejskiej	555
Lidia Mesjasz , Doświadczenia historyczne w zakresie niewypłacalności państw – wnioski dla współczesnej polityki gospodarczej.....	566
Joanna Michalczyk , Główne przesłanki bezpieczeństwa żywnościowego Polski i próba jego pomiaru.....	577
Wawrzyniec Michalczyk , Znaczenie wymiany wewnątrzgałęziowej w polskim handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi	592
Bartosz Michalski , Zaawansowanie technologiczne polskiego eksportu w pierwszej dekadzie XXI wieku	607

Tomasz Michałowski , Kryzys zadłużeniowy w strefie euro a trwałość relacji kursowej euro/frank CFA.....	619
Ewa Mińska-Struzik , Bariery rozwoju eksportu w polskich przedsiębiorstwach wysokiej techniki – wyniki badań własnych	630

Summaries

Franciszek Adameczuk , Economic cooperation in Polish-Czech border – spatial and institutional aspects.....	23
Marzena Adamczyk , The role of Financial Stability Board in preventing financial crises	32
Eric Ambukita , Foreign direct investment in Wielkopolska Voivodeship	42
Anna Barwińska-Małajowicz , High schools graduates in the context of (not) adjusting of educational offer to the employer expectations. Comparative analysis on the example of chosen regions in Poland and Germany	53
Zbigniew Bentyn , The political crisis and its logistic implications for international supply network	63
Zbigniew Binek , Minimizing the costs of introduction of euro in Poland – experience of countries entering the European Union in 2004 and own solutions.....	72
Joanna Bogolebska , The experience of global economy with global imbalances as a crisis-breeding element.....	84
Jarosław Brach , The position of Polish international road freight carriers on the European market of international road freight hauling – reasons behind the success	104
Magdalena Broszkiewicz , Creating value for shareholders as an instrument of growth and development of the investment attractiveness of modern capital markets.....	114
Dominika Brzęczek-Nester , Competitive position of Polish manufacturing in the context of foreign trade performance in the period 2006-2011	124
Katarzyna Brzozowska , The impact of financial crisis on the regulation environment in Italy	134
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> as a tool for liquidity management in transnational corporations	143
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA as an alternative form of economic integration. From the perspective of the post-communist countries.....	156
Anna Chrzęściewska , Determinants of foreign direct investment development in India.....	166
Anna Czech , Energy crises in contemporary world.....	174
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Sources of financing small and medium enterprises in Europe during the crisis	183
Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Anti-crisis policy of the Russian Federation in the area of the Eurasian Economic Community	194

Małgorzata Czerwińska , Freedom of the internal market and the common EU competition policy and competitiveness of companies.....	207
Małgorzata Domiter , The importance of global trading rules with special regard to the Most Favoured Nation clause for developing countries.....	222
Jerzy Dudziński , Remarks on financial investors' engagement on commodity markets.....	233
Bartosz Fortuński , Is the global energy integrates with EU energy policy objectives?	243
Elżbieta Golemska , New methods of logistics management in the internationalization of Polish firms.....	255
Eugeniusz Gostomski , The process of creating the banking union in the eurozone	266
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski , Fair trade: an opportunity or a threat for the development of the South?	276
Tomasz Gutowski , Foreign direct investments as the main way of transnational corporations' investments in Poland.....	286
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , From the medieval university to the university of the third generation.....	297
Rafał Hryniewiecki , Energy diplomacy – theoretical framework and practical applications	307
Małgorzata Janicka , The liberalization of capital flows in the presence of the evolution of the international monetary system.....	318
Anna H. Jankowiak , Japanese business communication model and the opening of the Japanese economy to the process of globalization	327
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Changes on the local labor markets of the Podkarpackie Voivodeship in terms of the transformation of the three-sector structure of employment.....	336
Dorota Jarema , ASEM response to the global financial crisis	345
Bohdan Jeliński , Main consequences of global economy crisis	356
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , The crisis of 2008 – analysis of European society's perception of the phenomenon.....	367
Barbara Klimas , Crisis of the welfare state and difficulties in limiting the social functions of the state.....	377
Artur Klimek , Inflows of foreign direct investment from emerging economies to Poland.....	387
Karolina Klupś , Foreign direct investment in Ukraine and the Ukrainian foreign investment flows in the years 2004-2013	399
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Impact of economic crisis on Polish outward FDI	409
Agnieszka Konopelko , The European Union policy towards the countries of the South Caucasus region in the context of the global financial crisis.....	420
Radosław Koszewski , The use of fuzzy sets in the selection of candidates to an alliance	428

Patrycja Krawczyk , Impact of the crisis on financial and banking markets in the 21 st century on the rating of selected countries.....	438
Anetta Kuna-Marszałek , Building cooperation between science and business – literature review	449
Jarosław Kuśpit , Economic effects of the European Neighborhood Policy of the European Union towards the countries of Eastern Europe during the economic crisis	458
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Country of origin of a product in the modern economy	468
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innovativeness and international competitiveness of Polish industry. Research outcomes	479
Marek Maciejewski , The reliability of the states in the face of public finance crisis	492
Agnieszka Majka , Diversification of investment attractiveness of counties in the Podkarpackie Voivodeship.....	501
Dominika Malchar-Michalska , International cereal trade in Low-Income Food-Deficit Countries in the context of the world food price surge 2006-2011 ..	512
Arkadiusz Malkowski , Strategic management in building the competitive region on the example of Cross-border Co-operation Operational Programme of the Republic of Poland and the Czech Republic 2007-2013....	522
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Budowa konkurencyjnego regionu na przykładzie Euroregionu Pomerania.....	532
Witold Malachowski , Anti-crisis policy of Germany and European integration	544
Jakub Marszałek , Convertible bonds issuance in the time of world financial crisis	554
Grzegorz Mazur , A new shape of the Generalised System of Preferences of the European Union	565
Lidia Mesjasz , State insolvency – historical experience and lessons for current economic policy.....	576
Joanna Michalczyk , Main determinants of Poland’s food security and an attempt of its measuring	591
Wawrzyniec Michalczyk , The importance of intra-industry exchange in Polish foreign trade in agri-food products	606
Bartosz Michalski , Technological advancement of Polish exports in the first decade of the 21 st century	618
Tomasz Michalowski , Debt crisis in the eurozone and the sustainability of the euro/CFA franc rate.....	629
Ewa Mińska-Struzik , Barriers for exporting activities in Polish high-tech enterprises – own study results	640

Dominika Brzęczek-Nester

Uniwersytet Wrocławski

POZYCJA KONKURENCYJNA POLSKIEGO PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W KONTEKŚCIE WYNIKÓW HANDLU ZAGRANICZNEGO W LATACH 2006-2011

Streszczenie: W artykule zaprezentowano nurt badań nad konkurencyjnością w handlu. Zbadano pozycję konkurencyjną eksportu artykułów polskiego przetwórstwa przemysłowego na tle Polski ogółem w latach 2006-2011. Oceny konkurencyjności eksportu dokonano na podstawie wybranych wskaźników dotyczących sytuacji handlu zagranicznego. W szczególności zbadano: saldo obrotów handlowych, udział procentowy eksportu, wskaźnik relacji wartości eksportu względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu, wskaźnik penetracji importowej, wskaźnik relacji eksportowo-importowych, indeks pokrycia, wskaźnik hipotetycznego eksportu oraz wskaźnik konkurencyjności.

Słowa kluczowe: eksport, import, konkurencyjność, pozycja konkurencyjna, przetwórstwo przemysłowe.

1. Wstęp. Nurty badań nad konkurencyjnością

W naukach ekonomicznych wyodrębnia się co najmniej cztery nurty badań nad konkurencyjnością. Są nimi nurty powiązane z teoriami: wzrostu gospodarczego czy dobrobytu, zniekształceń, konkurencji oraz handlu międzynarodowego¹.

W niniejszej pracy rozpatrywany jest „handlowy” nurt badań nad konkurencyjnością, w którym oceny konkurencyjności dokonuje się poprzez pryzmat wyników handlu międzynarodowego. W nurcie tym przyjmuje się założenie, iż konkurencyjność przejawia się wyłącznie na rynkach zagranicznych, gdyż tylko na nich jest oceniana. Handlowy nurt badań nad konkurencyjnością nie jest pozbawiony wad².

Poniższa analiza prowadzona jest w ujęciu sektorowym. Obejmuje polskie przetwórstwo przemysłowe (handel jego artykułami), a osiągnięte wyniki odnoszone są

---

¹ Szerzej zob. A. Wziętek-Kubiak, *Konkurencyjność polskiego przemysłu*, Polska Akademia Nauk, Instytut Nauk Ekonomicznych, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2003, s. 13-23.

² Szerzej zob. tamże, s. 17-19.

do wyników handlu zagranicznego Polski ogółem. Takie podejście implikuje możliwość zastosowania tylko niektórych odpowiednich wskaźników.

Rozpatrując konkurencyjność według handlowego nurtu badań, tzn. przy wy prowadzaniu pojęcia konkurencyjności z teorii handlu międzynarodowego, można wyróżnić trzy pojęcia: międzynarodowa konkurencyjność gospodarki, międzynarodowa zdolność konkurencyjna oraz międzynarodowa pozycja konkurencyjna. Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki kraju to zdolność do sprostania konkurencji międzynarodowej i utrzymania wysokiego tempa krajowego popytu bez pogarszania bilansu obrotów bieżących, natomiast na rynku międzynarodowym wyraża się akceptacją wyrobów danego kraju i powiększaniem jego udziałów w rynkach eksportowych. Międzynarodowa konkurencyjność czynnikowa (tj. zdolność konkurencyjna) to długofalowa zdolność do sprostania konkurencji międzynarodowej (zatem z perspektywą zmiany pozycji konkurencyjnej w przyszłości). Z kolei międzynarodowa konkurencyjność wynikowa (tj. pozycja konkurencyjna) to udział gospodarki danego kraju w wymianie międzynarodowej dóbr, usług i czynników wytwórczych (zatem stopień konkurencyjności kraju w danym momencie)³.

Wszystkie analizowane w poniższym tekście wskaźniki obrazują pozycję konkurencyjną eksportu artykułów polskiego przetwórstwa przemysłowego na tle wyników handlu zagranicznego Polski ogółem (Polski jako całości) w latach 2006-2011. Przetwórstwo przemysłowe rozumiane jest jako sekcja C Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), obejmująca działy od 10 do 33.

2. Wskaźniki konkurencyjności eksportu

A. Zielińska-Głębocka zaproponowała pełny zestaw wskaźników konkurencyjności eksportu, składający się z trzech grup wskaźników⁴:

a) wskaźniki dotyczące sytuacji handlu zagranicznego, m.in.: udział procentowy eksportu, saldo bilansu handlowego, wskaźnik penetracji importowej, wskaźnik relacji eksportowo-importowych, wskaźnik hipotetycznego eksportu, wskaźnik konkurencyjności czy indeks pokrycia,

b) wskaźniki specjalizacji, m.in.: wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej (*revealed comparative advantage* – RCA) obliczony według takiej formuły, że oprócz wskaźnika konkurencyjności jest także wskaźnikiem specjalizacji eksportowej, skorygowany wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej (*calculate* (?) re-

³ Tamże, s. 17, oraz M. Lubiński, T. Michalski, J. Misala, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Pojęcie i sposób mierzenia*, Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych, Raporty „Studia nad Konkurencyjnością”, nr 38, Warszawa 1995, s. 9-10, oraz M. Olczyk, *Konkurencyjność. Teoria i praktyka. Na przykładzie polskiego eksportu artykułów przemysłowych na unijny rynek w latach 1995-2006*, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2008, s. 12 i 17.

⁴ *Potencjał konkurencyjny polskiego przemysłu w warunkach integracji europejskiej*, red. A. Zielińska-Głębocka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2003, s. 36, oraz M. Olczyk, wyd. cyt., s. 53-77.

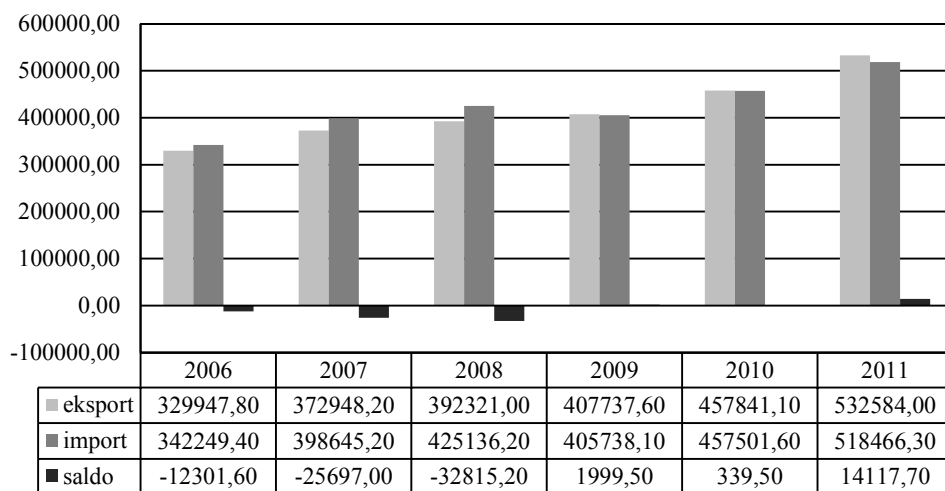
vealed comparative advantage – CRCA), wskaźnik handlu wewnątrzgałęziowego Grubela-Lloyda,

c) wskaźniki cenowo-kosztowe, m.in.: ceny wagowe, czyli jednostkowe ceny eksportowe oraz importowe; średnie ceny w eksporcie i imporcie; relatywne wartości jednostkowe.

W artykule wykorzystane zostały wskaźniki z punktu a), pozwalające ocenić pozycję konkurencyjną polskiego przetwórstwa przemysłowego.

3. Ocena pozycji konkurencyjnej eksportu artykułów polskiego przetwórstwa przemysłowego

Analizę eksportu artykułów przetwórstwa przemysłowego rozpocząć należy od przedstawienia bezwzględnej jego wartości w poszczególnych latach w badanym okresie, czyli w latach 2006-2011 (rys. 1).

Rys. 1. Wartość eksportu, importu oraz saldo obrotów handlu zagranicznego artykułami polskiego przetwórstwa przemysłowego w latach 2006-2011 (ceny bieżące w mln zł)

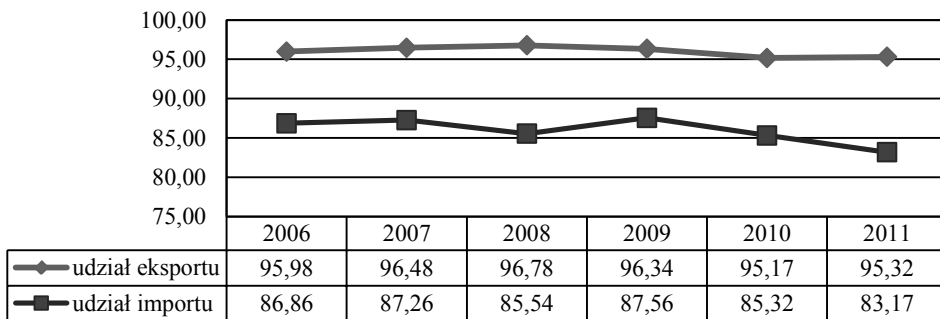
Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego (*Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego*, GUS, Warszawa, wydania z lat 2007-2012).

W badanym okresie wartość eksportu artykułów polskiego przetwórstwa przemysłowego wzrastała systematycznie, od 330 mld zł w 2006 roku do 533 mld zł w 2011 roku. Szczególnie zauważalny wzrost wartości eksportu odnotowano w ostatnich latach, w 2010 roku (wzrost eksportu o ponad 50 mld zł w stosunku do 2009 roku) i w 2011 roku – wzrost w stosunku do 2010 roku o 74,7 mld zł.

W ramach importu artykułów polskiego przetwórstwa przemysłowego jedynie w 2009 roku odnotowano spadek jego wartości w stosunku do roku poprzedniego o blisko 20 mld zł. Największy wzrost wartości importu miał miejsce również w ostatnich latach, w 2010 roku – wzrost o ok. 52 mld zł w stosunku do 2009 roku, a w 2011 roku wzrost o prawie 61 mld zł w stosunku do roku poprzedniego.

Wskaźnikiem, który bezpośrednio informuje o nadwyżce finansowej uzyskanej z wymiany, jest saldo obrotów handlowych. W handlu zagranicznym artykułami polskiego przetwórstwa przemysłowego w analizowanym okresie występowały zarówno deficyt, jak i nadwyżka. Od 2009 roku można odnotować dodatnie salda handlowe.

Przedstawione bezwzględne wyniki handlu zagranicznego artykułami przetwórstwa przemysłowego warto także odnieść do sytuacji w polskim handlu zagranicznym ogółem. Rysunek 2 obrazuje udział eksportu oraz udział importu artykułów przetwórstwa przemysłowego w eksporcie oraz imporcie Polski ogółem na przestrzeni lat 2006-2011.

Rys. 2. Udział eksportu i udział importu artykułów przetwórstwa przemysłowego w eksporcie i imporcie Polski ogółem w latach 2006-2011 (w %)

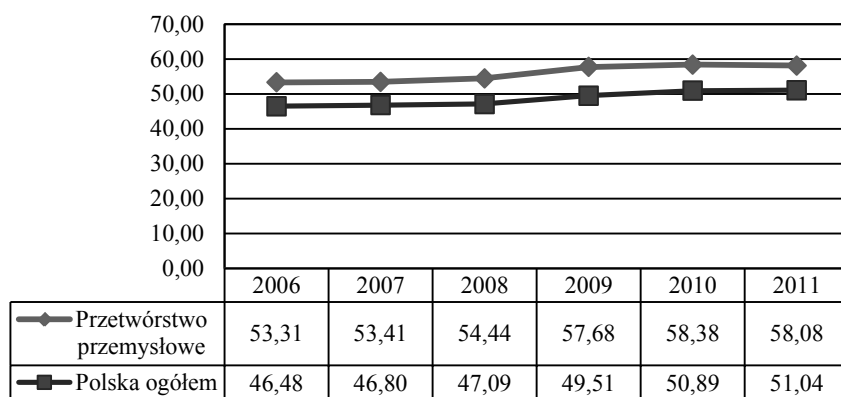
Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

W ciągu badanego okresu udział eksportu był wyższy niż udział importu i utrzymywał się na poziomie 95-97% całego polskiego eksportu. Udział importu w imporcie Polski ogółem był o ok. 10 punktów procentowych niższy – ok. 83-87% całego polskiego importu.

Wskaźnik relacji wartości eksportu względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu jest wskaźnikiem przedstawiającym charakter produkcji przemysłowej, wskazującym pośrednio, na ile jest ona proeksportowa⁵. Wskaźnik ten dostarcza istotnych informacji o znaczeniu eksportu. Pokazuje, jaka część produkcji jest „uru-

⁵ T. Komornicki, *Eksport w ujęciu regionalnym jako miernik rozwoju przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego nr 8, IGIPZ PAN, Warszawa-Kraków 2006, s. 171.

chamiana” przez popyt z zagranicy. Przy pewnym uproszczeniu można go także interpretować jako ilustrujący, o ile spadłaby produkcja regionu/kraju/sektora, gdyby zaprzestano eksportu⁶. Im wyższy ten wskaźnik, tym lepiej dla gospodarki. Oznacza bowiem większą „otwartość” gospodarki, prowadzenie na szerszą skalę wymiany handlowej z zagranicą (rys. 3).

Rys. 3. Relacja wartości eksportu względem produkcji sprzedanej przemysłu dla artykułów przetwórstwa przemysłowego i dla Polski ogółem w latach 2006-2011 (w %)

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych z GUS oraz z Banku Danych Lokalnych.

Jak wynika z powyższych danych, znaczenie eksportu w gospodarce wzrosło zarówno dla artykułów przetwórstwa przemysłowego, jak i dla Polski ogółem. W obrębie artykułów przetwórstwa przemysłowego relacja wartości eksportu do wartości produkcji sprzedanej przemysłu w całym analizowanym okresie była wyższa niż analogiczny wskaźnik dla polskiego eksportu ogółem w odniesieniu do ogólnej krajowej wartości produkcji sprzedanej całego przemysłu. Ponadto z każdym kolejnym rokiem wskaźnik ten był wyższy i w latach 2010-2011 wyniósł 58% dla artykułów przetwórstwa przemysłowego oraz około 51% dla całego polskiego handlu zagranicznego.

Wskaźnik penetracji importowej (*PI*) w odniesieniu do całej gospodarki narodowej kraju określa udział importu w podaży towarów na rynku wewnętrznym⁷:

$$PI = \frac{Im}{Q - Ex + Im}$$

gdzie: *Im* – wartość importu; *Ex* – wartość eksportu; *Q* – wartość produkcji sprzedanej.

⁶ K. Gawlikowska-Hueckel, S. Umiński, *Handel zagraniczny województwa pomorskiego w latach 2000-2006*, opracowanie przygotowane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, Gdańsk 2008, s. 25 i 27.

⁷ M. Lubiński, T. Michalski, J. Misala, wyd. cyt., s. 22 i 71.

Przyjmuje się, że im wyższa wartość wskaźnika penetracji importowej, to znaczy im wyższy udział importu w wymianie handlowej, tym gorsza pozycja konkurencyjna analizowanej gospodarki⁸.

W niniejszej pracy obliczono wskaźniki penetracji importowej dla przetwórstwa przemysłowego i dla Polski ogółem w celu przeprowadzenia ich analizy porównawczej (tab. 1).

Tabela 1. Wskaźnik penetracji importowej (*PI*), wskaźnik relacji eksportowo-importowych (*C*) oraz indeks pokrycia (*IP*) dla przetwórstwa przemysłowego i dla Polski ogółem w latach 2006-2011

Rok	Wskaźnik penetracji importowej (<i>PI</i>)		Wskaźnik relacji eksportowo-importowych (<i>C</i>)		Indeks pokrycia (<i>IP</i>)	
	przetwórstwo przemysłowe	Polska ogółem	przetwórstwo przemysłowe	Polska ogółem	przetwórstwo przemysłowe	Polska ogółem
2006	0,54	0,50	–	–	0,96	0,87
2007	0,55	0,51	0,97	0,97	0,94	0,85
2008	0,56	0,52	0,99	0,96	0,92	0,82
2009	0,58	0,52	1,09	1,12	1,00	0,91
2010	0,58	0,54	1,00	0,98	1,00	0,90
2011	0,57	0,54	1,03	1,00	1,03	0,90

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych z GUS i Banku Danych Lokalnych.

Artykuły przetwórstwa przemysłowego cechują się w całym badanym okresie gorszymi (tj. wyższymi) wartościami wskaźnika *PI* niż kraj ogółem. Oznacza to, że oferta eksportowa przetwórstwa przemysłowego charakteryzuje się gorszą pozycją konkurencyjną niż oferta eksportowa Polski ogółem. W latach 2006-2010 można zauważyć pogarszanie się pozycji konkurencyjnej przetwórstwa przemysłowego ze względu na wzrost wskaźnika *PI*. W ostatnim roku analizy zanotowano nieznaczną poprawę sytuacji – wskaźnik *PI* przyjął wartość 0,57, czyli niższą niż rok wcześniej.

Przy wykorzystaniu wskaźnika relacji eksportowo-importowych (*C*) można analizować kształtowanie się salda obrotów handlu zagranicznego danego kraju/regionu/sektora ogółem i/lub poszczególnymi towarami. Formułę tak rozumianej pozycji konkurencyjnej oferty eksportowej przetwórstwa przemysłowego w niniejszym artykule określono ogółem według następującego wzoru⁹:

$$C = \frac{\frac{Exp_{p,t}}{Im_{p,t}}}{\frac{Exp_{p,o}}{Im_{p,o}}}$$

⁸ M. Olczyk, wyd. cyt., s. 55-56.

⁹ Analogicznie obliczono również wyniki dla handlu zagranicznego Polski ogółem. Zob. M. Lubiński, T. Michalski, J. Misala, wyd. cyt., s. 24 i 71.

gdzie: $Exp_{p,t}$ – wartość eksportu przetwórstwa przemysłowego w okresie bieżącym t ;
 $Imp_{p,t}$ – wartość importu przetwórstwa przemysłowego w okresie bieżącym t ;
 $Exp_{p,o}$ – wartość eksportu przetwórstwa przemysłowego w okresie bazowym o ;
 $Imp_{p,o}$ – wartość importu przetwórstwa przemysłowego w okresie bazowym o .

Jeżeli wskaźnik C przyjmuje wartość większą od jedności, to analizowany kraj/region/sektor osiąga „przewagę” w handlu daną grupą towarów (tj. wartość wywozu przewyższa wartość przywozu tej grupy towarów). Im dłuższy okres analizy, tym większa przydatność wskaźnika¹⁰.

W odniesieniu do wskaźnika C , liczonego według łańcuchowego tempa zmian, w analizowanym okresie od 2009 roku dla przetwórstwa przemysłowego notowano wskaźnik C wyższy od jedności, czyli występowała przewaga konkurencyjna w wymianie handlowej polskiego przetwórstwa przemysłowego. Natomiast w handlu zagranicznym kraju ogółem przewagi konkurencyjne wystąpiły jedynie w 2009 i w 2011 roku.

Najprostszym indeksem służącym do analizy pozycji konkurencyjnej przetwórstwa przemysłowego uwidocznionej w eksporcie na rynki zagraniczne jest indeks pokrycia (IP). Indeks ten skonstruowany jest jako stosunek wartości eksportu danej grupy towarów w okresie t do importu tej samej grupy towarów w tym samym okresie¹¹:

$$IP_{p,t} = \frac{Exp_{p,t}}{Imp_{p,t}}$$

Kształtowanie się indeksu pokrycia powyżej jedności wskazuje na istnienie nadwyżki handlowej, co można utożsamiać z występowaniem przewagi konkurencyjnej w zakresie danej grupy towarów. Poprzez analogię, wartość indeksu pokrycia poniżej jedności wskazuje na istnienie deficytu we wzajemnej wymianie handlowej, co interpretować należy jako przejaw braku przewagi konkurencyjnej¹².

W odniesieniu do artykułów przetwórstwa przemysłowego wynik obrazujący indeks pokrycia (IP) jest zgodny z wynikiem wskaźnika relacji eksportowo-importowych (C). W latach 2009-2011 indeks pokrycia był wyższy od jedności, zatem polskie przetwórstwo przemysłowe charakteryzowało się wówczas przewagą konkurencyjną, nadwyżką handlową w wymianie towarowej z zagranicą. W handlu zagranicznym Polski ogółem przewaga konkurencyjna nie wystąpiła w żadnym roku badanego okresu (indeks pokrycia w całym okresie poniżej jedności).

Wskaźnik hipotetycznego eksportu (HE) zalicza się do dynamicznych miar kształtowania się pozycji konkurencyjnej¹³. Idea wskaźnika sprowadza się do po-

¹⁰ M. Olczyk, wyd. cyt., s. 56.

¹¹ Tamże, s. 57, oraz M. Lubiński, T. Michalski, J. Misala, wyd. cyt., s. 47-48.

¹² T. Brodzicki, *Wymiana produktów przemysłu przetwórczego między Polską a państwami członkowskimi Unii Europejskiej*, [w:] *Potencjał konkurencyjny polskiego przemysłu w warunkach integracji europejskiej*, red. A. Zielińska-Głębocka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2003, s. 182.

¹³ M. Lubiński, T. Michalski, J. Misala, wyd. cyt., s. 25.

równywania stopy wzrostu importu światowego ze stopą wzrostu eksportu danego kraju. Jeśli otrzymana wartość wskaźnika *HE* jest mniejsza niż wielkość krajowego eksportu w analizowanym okresie, oznacza to, iż dany kraj w pełni wykorzystał swój potencjał eksportowy. Taką sytuację interpretuje się jako poprawę pozycji konkurencyjnej¹⁴.

W pracy obliczono wskaźnik hipotetycznego eksportu (*HE*) przetwórstwa przemysłowego w odniesieniu do globalnych obrotów importu Polski według wzoru:

$$HEPp, Pl = Exp_{p, o} \cdot \frac{ImPl, t}{ImPl, o}$$

gdzie: *Exp_{p, o}* – wartość eksportu przetwórstwa przemysłowego w okresie bazowym *o*; *ImPl, t* – wartość importu globalnego Polski w okresie bieżącym *t*; *ImPl, o* – wartość importu globalnego Polski w okresie bazowym *o*; okres bazowy (*o*) = okres bieżący (*t*) – 1.

Analizując wartość wskaźnika hipotetycznego eksportu dla przetwórstwa przemysłowego względem Polski ogółem, czyli porównując łańcuchową stopę wzrostu importu Polski z łańcuchową stopą wzrostu eksportu artykułów przetwórstwa przemysłowego, można stwierdzić, iż poprawa pozycji konkurencyjnej oferty eksportowej sekcji C PKD 2007 wystąpiła jedynie w 2009 roku, kiedy to wskaźnik *HEPp, Pl* był niższy niż rzeczywista osiągnięta wartość eksportu artykułów przetwórstwa przemysłowego. Natomiast w pozostałych latach analizowanego okresu pozycja konkurencyjna przetwórstwa przemysłowego na tle polskiego handlu ogółem uległa pogorszeniu (tab. 2).

Tabela 2. Wskaźnik hipotetycznego eksportu (*HE*) oraz wskaźnik konkurencyjności (*Kt*) przetwórstwa przemysłowego względem handlu zagranicznego Polski ogółem w latach 2006-2011

Rok	Wskaźnik hipotetycznego eksportu (<i>HE</i>) (w mln zł)			Wskaźnik konkurencyjności (<i>Kt</i>)
	wskaźnik hipotetycznego eksportu dla przetwórstwa przemysłowego (<i>HEPp, Pl</i>)	rzeczywista wartość eksportu dla przetwórstwa przemysłowego (<i>Exp_p</i>)	<i>HEPp, Pl</i> – <i>Exp_p</i>	
2006	–	329 947,80	–	–
2007	432 386,70	372 948,20	59 438,50	0,97
2008	426 844,39	392 321,00	34 523,39	0,97
2009	380 136,32	407 737,60	-27 601,28	1,11
2010	529 808,04	457 841,10	71 966,94	0,97
2011	619 145,04	532 584,00	86 561,04	1,00

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

¹⁴ M. Olczyk, wyd. cyt., s. 56-57.

Na podstawie wskaźnika hipotetycznego eksportu można obliczyć wskaźnik konkurencyjności (Kt). Wartość miernika Kt powyżej jedności oznacza poprawę pozycji konkurencyjnej danego kraju/regionu/sektora¹⁵.

Wskaźnik konkurencyjności (Kt) został obliczony, podobnie jak HE , według formuły odnoszącej polskie przetwórstwo przemysłowe do importu Polski ogółem:

$$KtPp,Pl = \frac{Exp_{p,t}}{Exp_{p,o} \cdot rPl}$$

gdzie: $Exp_{p,t}$ – wartość eksportu przetwórstwa przemysłowego w okresie bieżącym t ; $Exp_{p,o}$ – wartość eksportu przetwórstwa przemysłowego w okresie bazowym o ; rPl – wskaźnik dynamiki polskiego importu, liczony według wzoru:

$$rPl = \frac{ImPl,t}{ImPl,o}$$

$ImPl, t$ – wartość importu globalnego Polski w okresie bieżącym t ; $ImPl, o$ – wartość importu globalnego Polski w okresie bazowym o ; okres bazowy (o) = okres bieżący (t) – 1.

Otrzymane wyniki wielkości wskaźnika konkurencyjności (Kt) potwierdzają wyniki uzyskane za pomocą wskaźnika HE . Oferta eksportowa polskiego przetwórstwa przemysłowego w odniesieniu do importu Polski ogółem charakteryzuje się poprawą pozycji konkurencyjnej w 2009 roku oraz w 2011 roku (wówczas Kt jest większe od jedności). Pogorszenie pozycji konkurencyjnej przetwórstwa przemysłowego występuje w pozostałych analizowanych latach (Kt jest mniejsze od jedności).

4. Podsumowanie

W handlowym nurcie badań nad konkurencyjnością kategorię tę mierzy się za pomocą wyników handlu międzynarodowego. W artykule została dokonana ogólna ocena wyników handlu zagranicznego artykułami polskiego przetwórstwa przemysłowego na tle wyników handlu zagranicznego Polski ogółem, a także wynikowa ocena pozycji konkurencyjnej polskiego przetwórstwa przemysłowego. Pod względem wskaźnika penetracji importowej przetwórstwo przemysłowe charakteryzuje się gorszą pozycją konkurencyjną oferty eksportowej niż Polska ogółem. Pod względem wskaźników hipotetycznego eksportu oraz konkurencyjności oferta eksportowa przetwórstwa przemysłowego względem handlu zagranicznego Polski ogółem wykazuje przewagi konkurencyjne jedynie w 2009 i 2011 roku. W ramach wskaźnika relacji eksportowo-importowych oraz w przypadku indeksu pokrycia w ofercie eksportowej przetwórstwa przemysłowego względem oferty handlowej Polski ogółem przewagi konkurencyjne występowały od 2009 roku.

¹⁵ Tamże, s. 57, oraz M. Lubiński, T. Michalski, J. Misala, wyd. cyt., s. 25-26 i 71.

Literatura

- Brodzicki T., *Wymiana produktów przemysłu przetwórczego między Polską a państwami członkowskimi Unii Europejskiej*, [w:] *Potencjał konkurencyjny polskiego przemysłu w warunkach integracji europejskiej*, red. A. Zielińska-Głębocka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2003.
- Gawlikowska-Hueckel K., Umiński S., *Handel zagraniczny województwa pomorskiego w latach 2000-2006*, opracowanie przygotowane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, Gdańsk 2008.
- Komornicki T., *Eksport w ujęciu regionalnym jako miernik rozwoju przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego nr 8, IGiPZ PAN, Warszawa-Kraków 2006.
- Lubiński M., Michalski T., Misala J., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Pojęcie i sposób mierzenia*, Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych, Raporty „Studia nad Konkurencyjnością” nr 38, Warszawa 1995.
- Olczyk M., *Konkurencyjność. Teoria i praktyka. Na przykładzie polskiego eksportu artykułów przemysłowych na unijny rynek w latach 1995-2006*, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2008.
- Potencjał konkurencyjny polskiego przemysłu w warunkach integracji europejskiej*, red. A. Zielińska-Głębocka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2003.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego*, GUS, Warszawa, wydania z lat 2007-2012.
- Rocznik Statystyczny Przemysłu*, GUS, Warszawa, wydania z lat 2007-2012.
- Wziątek-Kubiak A., *Konkurencyjność polskiego przemysłu*, Polska Akademia Nauk, Instytut Nauk Ekonomicznych, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2003.

COMPETITIVE POSITION OF POLISH MANUFACTURING IN THE CONTEXT OF FOREIGN TRADE PERFORMANCE IN THE PERIOD 2006-2011

Summary: The article presents competitiveness in the context of international trade theories. This paper focuses on the competitive position of export of Polish manufacturing against the background of Poland in 2006-2011. The evaluation of the export competitiveness is based on selected indicators of the situation of foreign trade, in particular: trade balance, percentage of export, ratio of export value in terms of value of industry sold production, import penetration ratio, ratio of export-import relations, coverage ratio, hypothetical export ratio and competitiveness ratio.

Keywords: export, import, competitiveness, competitive position, manufacturing.